

آشنایی با

آداب اسلامی ۱

تدوین و تقدیم :

مؤسسه‌ی فرهنگی قرآن و سنت نبوی روانسر

فهرست مطالب

۲	مقدمه
۳	آداب سلام کردن
۴	احترام به پدر و مادر
۵	وظایف فرزندان نسبت به والدین
۶	احترام معلم
۸	حق دوست
۸	حق بزرگتر
۹	حق همسایه
۱۰	آداب خوردن
۱۱	آداب آشامیدن
۱۲	آداب معاشرت و دید و بازدید
۱۳	آداب شرکت در مجالس
۱۴	آداب سخن گفتن
۱۵	آداب شوخی کردن
۱۵	آداب عطسه
۱۶	آداب خمیازه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَيَّ نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ
وَ عَلَيَّ آلِهِ وَ أَصْحَابِهِ وَ أَتْبَاعِهِ أَجْمَعِينَ...

رعایت آداب اجتماعی نزد هیچ عقیده و مرام و مسلکی ، به اندازه اسلام مورد توجه قرار نگرفته است ، بنابراین بر پدران و مادران و معلمین مؤمن و مهربان واجب است علاوه بر تَخَلُّق بر آداب اسلامی نسبت به آشنا ساختن فرزندان به آداب اسلامی تلاش جدی بنمایند و بر نوباوگان لازم است در جهت فراگیری آداب اسلامی سعی و تلاش فراوان نموده تا در دنیا با برخورداری از فضایل انسانی در کمال سعادت ، ایام را سپری و در آخرت ، از عذاب دوزخ در امان بوده و از نعمات جاوید بهشت برخوردار شوند...

این رساله به منظور آشنا ساختن کودکان مسلمان به پاره ای از آداب اسلامی تهیه و تدوین شده است ، امید است در این راستا مورد توجه و اهتمام مربیان و نوباوگان قرار گیرد و با دعای خیر خود ما را در این راستا یاری فرمایند .

مؤسسه فرهنگی قرآن و سنت نبوی روانسر

آداب سلام کردن

پیامبر (ص) فرمود: آیا شما را به کاری راهنمایی کنم که چون انجام دهید، همدیگر را دوست بدارید؟ (فرمود): "سلام کردن را در میان خود رواج دهید و به همدیگر سلام کنید".
انس (رضی الله عنه) می گوید: "هنگامی که پیامبر (ص) از کنار بچه ها عبور می کرد، به آنها سلام می کرد."^(۱)

چگونگی سلام کردن:

- ۱- کسی که سلام کردن را آغاز می کند باید بگوید: " اَلسَّلَامُ عَلَیْكُمْ. یا سَلَامٌ عَلَیْكُمْ.
جواب دهنده باید بگوید: " عَلَیْكُمْ السَّلَامُ. و " سلام " به تنهایی هم جایز است.
- ۲- مصافحه و به همدیگر دست دادن.

۱- بخاری و مسلم

احترام به پدر و مادر

یکی از وظایف مهمی که بر همه ی ما مسلمانان واجب است، نیکی کردن در حق والدین است ، که از جمله آن وظایف :

۱- بجای آوردن رضایت آنها که رضای خداوند در رضای والدین است.

۲- نیکی در حق والدین با جهاد در راه خدا برابر است .
مردی از پیامبر خدا (ص) پرسید : آیا من می توانم در جهاد شرکت کنم ؟ فرمود : آیا پدر و مادر داری ؟ گفت : آری.فرمود : جهاد تو خدمت به پدر و مادرت است . (روایت از بخاری).

۳- احترام گذاشتن به والدین و دعای خیر در حق آنها.
پیامبر (ص) فرمود: " درجات بعضی از انسانها بعد از مرگ افزایش می یابد ، می پرسند: پروردگارا ، این افزایش مرتبه از چیست ؟ خداوند متعال می فرماید : این رفعت ، طلب آمرزش فرزندان بود که در حق تو نمود".
(بخاری)

- ۴- احترام به دوستان پدر و مادر.
- ۵- ناراحت کردن والدین از گناهان کبیره است و سبب تعجیل در عَوْقَبَت است.
- پیامبر (ص) فرمود: خداوند متعال عوقت گناهان را تا روز قیامت به تأخیر می اندازد جز عقوق و ناراحت کردن والدین ، که خداوند متعال عذاب آن را به قبل از مرگ می اندازد...

وظایف فرزندان نسبت به والدین

- ۱- بر خاستن به احترام آنها هنگام ورود به منزل.
- ۲- اجازه گرفتن از آنها در هنگام خروج از منزل.
- ۳- مشورت کردن با آنها و کسب اجازه در همه امور.
- ۴- بلند نکردن صدا در برابر آنان.
- ۵- خود داری از خنده بی مورد در حضور آنان.
- ۶- صحبت نکردن در میان سخنان آنان.
- ۷- مورد خطاب قرار دادن آنها با ادب و احترام.
- ۸- دراز نکشیدن و نخوابیدن در حضورشان مگر به اجازه آنان.

- ۹- نشستن با ادب و احترام در مقابل آنها و دراز نکردن پاها در حضورشان .
- ۱۰- جلو نیفتادن از آنها در راه رفتن .
- ۱۱- اطاعت از آنها و اجرای دستوراتشان.
- ۱۲- کمک به آنها در هنگام ورود مهمان و انجام سایر امورات.
- ۱۳- دعای خیر در حق آنان مخصوصاً بعد از فوتشان.

احترام به معلم

- ۱- از شروط مسلمان بودن؛ احترام قایل شدن برای علما است. عباد بن صامت (رض) گوید؛ پیامبر فرمود: « لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَمْ يُوقِرْ كَبِيرَنَا وَ يَرْحَمَ صَغِيرَنَا وَ يَعْرِفَ حَقَّ عُلَمَاءِنَا ». (احمد و طبرانی) . کسی که به بزرگان ما احترام نگذارد و به کودکان ما رحم نکند و حق عالمان ما را نشناسد از ما نیست.
- ۲- در حضور معلم با تواضع و فروتنی و احترام بنشیند.
- ۳- در هنگام راه رفتن از او جلو نیفتند.

۴- در هنگام تدریس به دقت به سخنانش گوش فرا دهد و از صحبت کردن با دیگران بپرهیزد و در میان صحبت هایش ، سخنی نگوید و اگر صدایی شنید از توجه به محل صدا خودداری نماید و از نگاه کردن به جهات مختلف بپرهیزد و نظرش به جانب معلم باشد .

۵- در حضور معلم از شوخی و مزاح بی مورد بپرهیزد و بی مورد صدایش را صاف نکند .

۶- بدون اجازه معلم از ورود و خروج و ترک کلاس بپرهیزد.

۷- اگر معلم مطالب تکراری را مجدداً بیان کرد با نشاط بدان گوش فرا دهد.

۸- قدر زحمات معلمش را بداند.

حق دوست

بر شخص مؤمن لازم است از دوستی با افراد ملحد و فاسد بپرهیزد و فقط شخص مسلمان را برای دوستی با خود برگزیند

حقوق دوست:

- ۱- در هنگام ملاقات ، سلام کردن و دست دادن با او.
 - ۲- عیادت از او ، در هنگام بیماری.
 - ۳- جواب عطسه او.
 - ۴- دیدار با او بخاطر رضای خدا.
 - ۵- کمک به دوست ، در هنگام گرفتاری.
- پیامبر (ص) فرمود : هر کس گرفتاری و مشکل برادر مسلمانش را برطرف کند خداوند متعال در روز قیامت گرفتاریش را برطرف می کند و هر کس (عیب) مسلمانی را بپوشاند خداوند در روز قیامت (عیب) او را می پوشاند.
- ۶- در اعیاد و مناسبت های مختلف به او تبریک بگوید.

حق بزرگتر

بزرگتر کسی است که از نظر سن ، علم ، تقوی و منزلت معنوی از تو بالاتر باشد. پیامبر (ص) فرمود : هر جوانی که پیری را بخاطر سن و سالش احترام بگذارد خداوند متعال به پاس

عمل نیکش در سن پیری کسی را مقدر می کند که به او احترام بگذارد.

رعایت نکاتی نسبت به بزرگترها:

- ۱- در امور مختلف با آنها مشورت شود.
- ۲- برخاستن به احترام او.
- ۳- در جای مناسب نشانده شوند.
- ۴- پذیرایی و سخن گفتن از بزرگتر شروع شود.
- ۵- پرهیز از شوخی و مزاح در حضور آنها و تمسخر و تحقیر و اهانت به آنها.

حق همسایه

همسایه ، تمام کسانی که در طرف راست و چپ و بالا و پایین و مجاور خانه فرد مسلمان سکونت دارند ، همسایه او محسوب می شوند. و اما حقوق او :

- ۱- پرهیز از آزار همسایه. آزار همسایه عبارت است از : فحش و دشنام ، ریختن زباله در سر راه یا در خانه آنها ، سرو صدای

زیاد ، بدون اجازه به درون حیات و خانه آنها نگاه کردن ، برداشتن وسایل آنها بدون اجازه و یا دزدیدن آن ، تحقیر و بی احترامی به آنها ...

۲- در صورت نیازمندی کمک کردن به او.

۳- پرهیز از بردن و خوردن میوه در داخل کوچه .

آداب خوردن

۱- شستن دستها قبل از غذا و بعد از آن : معمولاً دستهای انسان در معرض تماس با اشیاء ناپاک و آلوده به میکروب می باشند لذا شستن آنها قبل از غذا لازم و ضروری است. و بعد از غذا چون آغشته به غذا هستند محل مناسبی برای تغذیه میکروبها می باشند بنابراین بعد غذا هم اقتضا می نماید که دستها شسته شوند تا به لانه میکروبها تبدیل نشوند . پیامبر(ص) فرموده است : برکت غذا در شستن دستها قبل و بعد از آن است.

۲- گفتن ؛ بسم الله در ابتدای خوردن و اگر کسی در ابتدا فراموش کرد ، بگوید : « بِسْمِ اللّٰهِ فِيْ اَوَّلِهِ وَ اٰخِرِهِ » بنام خداوند در اول و آخر آن . (ترمذی و ابن ماجه)

۳- عدم عیب جویی از غذا.

۴- با دست راست و از طرف نزدیک بخود بخورد.

۵- بعد از بزرگترها غذا خوردن را شروع نماید.

۶- نعمت های خداوند را با دیده احترام بنگریم.

۷- سخن گفتن در هنگام غذا خوردن. مخصوصاً پرداختن به مسائل علمی و دینی و ...

۸- پرهیز و زیاده روی در خوردن .

۹- بجای آوردن حمد و سپاس پروردگار بعد از صرف غذا با این دعا: « اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِيْ اَطْعَمَنَا وَ سَقَانَا وَ اجْعَلْنَا مِنَ الْمُسْلِمِيْنَ » .

۱۰- در پایان ، دعای خیر برای میزبان و تشکر از او .

آداب آشامیدن

- ۱- گفتن بسم الله در ابتدای نوشیدن.
- ۲- پرهیز از نوشیدن یک باره، بلکه نوشیدن بادو یا سه بار مکث.
- ۳- عدم نوشیدن از دهانه ظرف ذخیره نوشیدنی. (مثلاً پارچ)
- ۴- پرهیز از فوت کردن و دمیدن در نوشیدنی.
- ۵- نوشیدن در حالت نشسته.
- ۶- پرهیز از زیادروی در نوشیدن.
- ۷- در پایان بجای آوردن حمد و سپاس خداوند : « **اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ
الَّذِيْ اَطْعَمَنَا وَ سَقَانَا وَ اجْعَلْنَا مِنَ الْمُسْلِمِيْنَ** » .

آداب معاشرت و دید و بازدید

- ۱- زنگ زدن یا در زدن به آرامی.
- ۲- زنگ زدن یا طلب اجازه سه بار است .
- ۳- بعد از زنگ زدن سلام کند و اجازه ورود بخواهد.

۴- اگر اسم و مشخصات او را پرسیدند، اسم و مشخصات کامل خود را بگویید.

۵- در هنگام درخواست و اجازه ورود به منزل از ایستادن در مقابل در پرهیز نماید. پیامبر (ص) فرموده: در مقابل در نایستید بلکه در کنار آن بایستید و اجازه بخواهید. همچنین فرمود: هر کس به داخل خانه کسی (بدون اجازه) نگاه کند اگر چشمش را کور کردند دیه و قصاص ندارد.

۶- برای ورود به اتاق والدین هم کسب اجازه لازم است.

آداب شرکت در مجالس

۱- مصافحه و دست دادن با دیگران در هنگام ملاقات با آنها.

۲- نشستن در جایی که صاحب خانه برایش معین می کند نه هر جایی که خود می پسندد.

۳- نشستن در کنار سایرین نه در وسط جمع.

۴- پرهیز از نشستن در بین دو نفر .

۵- پرهیز از صحبت کردن با صدای بلند.

۶- گرفتن اجازه هنگام خروج از مجلس .

آداب سخن گفتن

۱- در حد امکان در هنگام سخن گفتن از لغات و اصطلاحات بیگانه استفاده ننماید .

۲- به آرامی و با صدای متناسب به حال شنوندگان سخن گفتن.

۳- به دقت گوش فرا دادن به سخنان گوینده و پرهیز از بی توجهی بدان.

۴- نگاه کردن به دیگران در هنگام سخن گفتن با آنها.

۵- با تبسم و خوشرویی با دیگران سخن گفتن.

آداب شوخی کردن

- ۱- عدم زیاده روی در شوخی کردن.
- ۲- پرهیز از آزردن دیگران .
- ۳- پرهیز از تمسخر و تحقیر دیگران در شوخی .
- ۴- پرهیز از دروغگویی در شوخی .

آداب عطسه

- ۱- بجای آوردن حمد و سپاس پروردگار. پیامبر(ص) فرمود :
هنگامی که کسی از شما عطسه کرد ، بگوید : **الْحَمْدُ لِلَّهِ** ، و
برادر یا دوستش بگوید : **يَرْحَمُكَ اللَّهُ** ، و اگر گفت **يَرْحَمُكَ اللَّهُ**
، شخص عطسه کننده بگوید : **يَهْدِيكُمْ اللَّهُ وَ يُصْلِحُ بَالَكُمْ** .
- ۲- اگر عطسه کننده الحمد لله نگوید، جواب دادنش ضرورتی ندارد.

- ۳- گذاشتن دست یا دستمال بر دهان در هنگام عطسه کردن.
 پیامبر (ص) فرمود : خداوند متعال صدای بلند را به علت
 خمیازه و عطسه دوست نمی دارد.
 ۴- حداکثر جواب به عطسه پشت سرهم سه بار است.

آداب خمیازه

- ۱- تا جایی که امکان دارد خمیازه برگردانده شود و از خمیازه
 پرهیز گردد.
 ۲- گذاشتن دست بر روی دهان در هنگام خمیازه.
 ۳- جلوگیری از بلند شدن صدا در هنگام خمیازه
 ۴- گفتن « اَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ » بعد از خمیازه.